



Desenari porta-veu de l'Associació "Minerva,"  
Defensor dels interessos morals i materials d'Artà i sa comarca

Redacció i Administració

Quatre Cantons, C. • ARTÀ

Dels treballs publicats ne son responsables els autors

N'os tornen els originals

PREUS

Espanya: Trimestre 0'75 Ptas.

Any. . . 3'00 »

Estranjer . . . Doble

Se paga  
a la  
bastreta

Any II

Artà, (Mallorca) 23 de Agost de 1918

Núm. 49

## Rerum Novarum

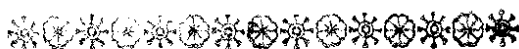
Del estat actual dels Obrers

XVI

Vertader destí de la vida present

37—La obediència an aquestes lleis ¿no es ver que bastaria ella sola per llevar la forsa i acabar amb les causes d'aquesta lluita? Però l'Església ensenyada i guiada per Jesucrist, aspira a quelcom més gran; es a dir; ordena colca cosa més perfecte i amb això pretén ajuntar amb íntima unió i amistat una classe amb altra. Entendre lo que son en veritat i estimar en lo que vertaderament valen les coses del mon, es imposible si no se posen els ulls de l'ànima en l'altra vida, que no tindrà fi; si se lleva aqueixa vida, s'acabara immediatament el concepte i verdadera noció del be, i fins se convertiria aquest univers en un misteri inexplicable a tota investigació humana. Així, ió, lo que del magisteri de la naturalesa mateixa hem apres es també dogma de la fe cristiana, en que se fonamenta principalment la raó i tot l'esser de la Religió, així es, que quant surtiem d'aquesta vida, llavors hem de comensar verament a viure. Perque Deu no va criar al home per aquestes coses fràgils i passatgeres, sino per les celestials i eternes; ni nos va dar la terra per habitació perpètua, sino per noc de desterro. Tenir abundor o passar fretura de riqueses i de les demés coses que s'anomenen bens, res hei importa per la benaventurança eterna; lo que importa més que res es l'ús que faixem d'aquests bens. Les varies penalitats de qu'està com a teixida la vida mortal, no les llevà Jesucrist amb sa copiosa redenció, sino que les convertí en incentius de virtuts i materia de mereixer, de tal manera que cap dels mortals pot arribar als bens eternals si no es caminant per sobre de les sanguinoses penjades de Jesucrist. Si hi sufrim també reinurém amb ell. (1) Sufrint, ell voluntariament treballs i penes, d'una manera admirable trempà la forsa d'aquells mateixos treballs i penes; i no sols amb son exemple, sino amb sa gràcia i amb l'esperansa que nos posa al davant, d'un premi etern, feu mes

fácil el sufrir dolores: *Perque lo qu'qui es per noltros d'una tribulació momentanea i llenguera, produce en noltros d'una manera maravillosa un pes etern de gloria.* (2)



## Valencia resurgeix

Durant la safagor d'aquest estiu, en les hores més pesadores de la tarda, quant hom se sent enervat per la pesantor de la basca reinant, se contreu tot alegroi si de l'ort venat li arriba una alenada de ventjol perfumat amb la matre de fruita qui madura.

Així ho es estada de confortadora, p'els qui predicam el resorgiment de l'esperit marroquí, i nos sentim aplegats per la calma bascosa que als mallorquins s'hi respira l'alenada vivificant, que mesperadament nos ha arribada de la nostra Ciutat del Turia.

El mort digne batle d'aquella Ciutat don Faustí Valentí, amb gest qui r'honra en gran altíssim, ha presentada a l'Ajuntament, i aquest l'ha presa en consideració, una proposició encaminada a l'expediment de la nostra llengua, en el sentit de que en totes les escoles municipals s'ensenyi de llegir i escriure el valencià, i que les subvencionades per l'Ajuntament, per poder seguir cobrant la subvenció, haurán de acreuitar que en elles s'hi dona també aquesta ensenyansa.

Aquest fet, es estat objecte de moltes discussions entre els elements de la política vella de Valencia, i de la reprovació del cap dels republicans Sr. Azzati, lo qual ha donat lloc a la ommissió del referit batle. Però, el sol fet de que en un Ajuntament com aquell, d'una Ciutat que sempre havíem cregut acasfeilanada, pugui haver prosperat una proposició tant radical, vol dir qu'el treball de renovació de part dels novells elements autonomistes es estat intensíssim i persistent.

An aquest treball se deu, qu'avui floreixin an aquella Ciutat, institucions de pura saba valenciana qu'estan transformant completament el seu ambient polític i social. Avui ja no es sols l'antiga associació del «Rat Penat» qu'ostenta la bandera del nacionalisme valencià, sino que hi ha alia institucions de força insospitada com «Unió Valencianista», «Jo-

ventut» «Agrupació Escolar» i «Nostra Parla» qu'estan fent un intensíssim treball cap a reconquistar Valencia a l'esperit i la llengua del Rei En Jaume.

I el poble Valencià, com ha sentit vibrar la fibra més íntima del seu esser, e-hi respon gallardament, s'hi troba totalment identificat, com demostrà fa poc amb la popular manifestació d'adhesió al digna batle senyor Valentí que fou la més entusiasta que dins Valencia s'ha celebrada en aquesta época, en la que fou constantment aclamat p'el públic valencià que vela sols en ell la figura del batle popular sostenidor de la vera bandera de la patria valenciana.

Els qui seguim el desvetllament natural de totes les regions de parla catalana, creiem per les tentatives que s'han fetes en aquest sentit dins Mallorca, que la nostra Illa havia de ser la segona en coneguir-l'ho, integralment, mes veim amb recança com adormits als ramons de la mar blava que mos circonda, deixam que nos passin al davant les demés regions i nos quedam aferrats sempre a la roca, intoxicats per la metxina de la política centralista qu'hem respirada tant de temps.

¿Quant será que amollarém les amarres, issarem veles, i nos unirem a l'esquadra nacionalista que va a la reconquesta de tot el reialme que blasma el Conqueridor?

A. F.



## RECEPTA

per vurar insomnis, vulgo desvetllaments

|                                                   |           |
|---------------------------------------------------|-----------|
| De bona salut . . . . .                           | 77 grams. |
| D'extracte de bona conciencia . . . . .           | 90 »      |
| De cumpliment exacta de ses obligacions . . . . . | 17 »      |
| D'amistat amb tothom . . . . .                    | 21 »      |
| De menjú bona i sensilla per sopar . . . . .      | 99 »      |

Tot aixó se mescla be. De seguida se posa es pacient dins el lit, amb un bon matalàs—si n'hi ha dos, millor—posant-se damunt una bona cotonada, una flassadeta fallaguera o un simple llençol, segons s'estació, i tancarà bé es quarto a fi de que no pugua sentir vents, trons, guiterres... ni asca

# D. Rafel Q. Blanes

— METJE —

Enterat de que s'ha escampat p'el poble, la notícià de que ell no admet partits, fa present an el públic d'Artà que s'ha establert amb les mateixes condicions d'abans, això es, admet partits i tindrà sempre el seu despaitx ubert per ben servir en el públic en el carrer del Sol, núm. 5.

amb dues potes, d'aquells qui se passetjen per la vila en guardies, en sa nit, i tenen sa curiola, per esser més graciosos, de bramar.

Es remei, me diu qui l'ha provat qu'es de lo més efícaç i fins e-hi afegeix qu'es infalible.

No obstant, aquest, tant bó com és, té també un gran «emperó». I es, que deixarà casi sempre de produir els seus bons efectes en ses persones siglents:

1.<sup>er</sup> En ses que tenen sa sogra renouera sobre tot si es jove, robusta i te bons braços.

2.<sup>on</sup> En ses qui han sopat d'ous nials, saragates, rabietes, o qualsevol altra cosa igualment mala de pair.

3.<sup>er</sup> En ses qui s'estimen més d'unes festes qu'n dia feiner, o qui en lloc de menjar de sa ganancia, menjen de sa substancia.

4.<sup>art</sup> En ses qui se fan llegir sa planeta creuen en bruixeríes.

5.<sup>ut</sup> En sos «polls» i «polles» qu'adoren la diosa Moda i li corren sempre darre-ra.

6. En ses qui maldament no patesquen de s'alé curt, han de pujar moltes vegades s'escala de's jutjat.

7. En ses qui han escampat molta tinta damut pagarés.

8. En ses qui per examens, per amor o per lo que sia han travallat amb una carabassa.

A tots els demés assegura que farà un bon efecte sa recepta que dona avui a sa publicitat, per veure d'aliviar a tants qui patelxen d'es crudil mal de no poder dormir, es qui la va inventar i n'ha fet molt d'us.

Un metge dormidor.



## Avicultura

Molt advertat es el consey que Pagés vos dona en el número de LLEVANT de dia 23 de Juniol, per conseguir major posta i qualitat dels ous en les gallines; pero jo, més radical encara, vos aconsey que unigueu al consey de Pagés aquest altre.

### Seleccionau la rassa

No totes les gallines tenen les mateixes qualitats per produir ous, sino que n'hi ha que reoblen a ses altres i encara de dins la mateixa rassa n'hi ha de més ponadores que les demés.

Una gallina, per voltros agricultors mallorquins ha de tenir precocitat, rusticitat, poca propensió a quedar lloca, ha de ser pasturada i gratada, dins el nostre clima s'hi ha de trobar be, ha de ser ponadora de 120 ous per any lo menys, i que relativament menji

poc, encara que menjant a bastament.

Es l'Avicultura una rama de l'Agricultura estudiada per molt pocs i resulta que casi se cria sense donars'en conta, es a dir, sense prestarli s'atenció que se mereix; i a pesar de tot això, es una de les indústries que més diners entra a Mallorca.

Paga, idó, tractar-la i cuidar-la d'una manera racional, conforme aconsella la ciencia moderna i la práctica escrupulosament observada.

Si la direcció de LLEVANT me cedeix un poc d'espai cada més, jo me comprometo a divulgar la manera com hem de tractar les gallines, conforme aconsellen les modernes ensenyances de l'Avicultura racional. Procuraré espresar-ho de la manera més sencilla a fi de que sia entés dels conradós i també de ses madonas de possessió que a Mallorca són les qui cuiden l'aviram.

Si vos plau, si acceptau el meu petit oferiment i la direcció de LLEVANT me reserva unes columnes de sa simpática publicació levantina, vos aniré familiarisant en l'avicultura moderna i vos aconsellaré segons ella i lo que la práctica en molts anys m'ha ensenyat trevaient en mitx d'el camp, en una posició ensenyant rasses estrangeres de gallines qu'he anat reemplaçant per altres fins a lograr el meu fi.

El mon avícola té clasificades les gallines segons les seves qualitats i te un patró per cada rassa que li divan *Standart* i an el cual adoptar-se tots aquells que se preocupen per l'avicultura.

El mon avícola, ha admirat i aplaudit, concedint-li el títol de reina de ses ponadoras, a una gallina ben nostra que els inglesos i nort-americans perfeccionaren i que avuy la presenten com de les més ponadores del mon, amb so nom de *Minorque*.

Poques ne queden a Mallorca de gallines vertaderament mallorquines; lo que hi ha son gallines entremesclades d'altres rasses que degenerades no arriben una amb altre, a fé 100 ous cada any; s'acosten més a 80 que a 100.

Nesessitam, lló transformar els nostros galliners i posar hi gallines que en so mateix menjar fassin de 120 ous en amunt.

Sa nostra mallorquina seleccionada mos farà 120 ous, si cuidam d'alimentar-la en una alimentació adequada, dada diuriament a la mateixa hora la tenim ben instalada i duim netedat dins el galliner.

En el número vinent, vos daré es patró de sa mallorquina.

L'amo de sa clasta



## La millor policia

Aqueixa quinzena passada, estarem a punt de trobar-nos en un greu conflicte per la falta de ferines. El poble, alarmat davant la perspectiva de fam próxima, corria d'aquí i d'allà cercant farina i blat que se demenava a uns preus exorbitants. Venturosament l'alarma fou passatjera i dins breus dies la cosa se normalisà.

Mes, el fet en si no deixa de ser una lli-só altament profitosa, ja que la perspectiva del poble sense pa, pot veurer-se realitat qualsevol dia si se continua fent el contrabando de comestibles descaradament com fins fa poc; i n'hi ha qui volen suposar, qu'ara mateix.

Hi ha gent poc escrupulosa, que consentiria veure sufrir fam al poble con tal de fer ells el gran negoci; altres qui per una grapaleta de monedes, que no els-e treu de la miseria, consenten a ajudar i ocultar als malfactors qui ambarquen lo que la llei prohibeix i el poble necessita per la seua alimentació.

No som noltros els primers qui donam la veu d'alerta davant el fet d'embarcar-se els comestibles necessaris per la alimentació del poble. Periodics de Ciutat i de Flet i tx s'han ocupats de lo mateix i fins n'hi ha qui amanaçen amb citar noms si es precis i casos concrets perque 'l poble sapiga qui son els qui 'l condemnen a una fam próxima e inevitable si continuen les coses per aquest camí. Dins Artà hi corren rumors, no sabem fins an a quin punt verídiques d'embarcs de contraband, i de vendes grosses a preus a tissims; no sempre se pot fer cas de veus volanderes, però seria hora de que tots i cada un mos constituíssem en vigilants espies per denunciar al qui, p'el nostre mal pròxim, entregas el blat, que necessitam a nacions, extrangeres.

El govern ha publicat lleis, fa els medis possibles per ferles complir, mes els qui volen sempre troben manera de burlar-les i l'únic qui pot i deu interesar-se perque es complisquen es el poble, que te uis a mils de mils i si vol pot trobar als infractors.

Es hora, idó, de fer el cap viu, sinó prest en tocarem les conseqüencies.

FLAMA.

## CORRESPONDENCIA

L'AMO DE SA CLASTA. I ben content que mos feis amb aquests articles vostros d'avicultura. Tot lo que sia profitós es admes per noltros. Escriviu-ne molts i fora por.— Vos agraim les inmerescudes frases laudatòries que mos dedicam.

DOCTOR CENTENO.—Esperam la vostra segona Crònica gaditana que mos teniu promesa. No vos descuideu.

LA VEU DE MALLORCA.—Sempre hem enviat el canvi, però tenia encara el nostre administrador la vostra direcció antiga,

## BIBLIOTECA DE MINERVA

Aqueixa biblioteca va cresquent a poc a poc, com escau a totes les nostres obres, però no s'atura. Creix per l'impuls que li dona la Junta Directiva i al mateix temps

ARTANENCS  
A LA LLIBRERIA DE N  
: *Torrer i Tardaguera* :  
S'ADRENA 1913  
CASTA D'IMPRESOS, EN  
MOLTA DE ECONOMIA

# GRAN COLMADO A TANENC d'en GUIÉM BUJOSA (a) Ganancia

## SE VENEN BONS I BARATO

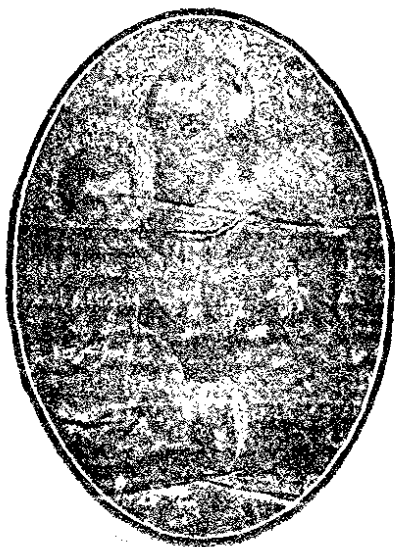
Comestibles de tota casta, licors, dolces, galletas, etc., etc. e Grandíols sum de ...

Aquesta casa es s'única depositaria dins Artá del ...

Fixau-vos be en sa Direcció: **CARRE de PALMA, 3 - ARTA**

S'agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsvol encàrrec se li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Palma, núm. 3 & Despaig a Palma: Estano d'es Banch de s'Oll



Grandes Almacenes

: *San José* :

de

Yda. Ignacio Riguerola

Sastreria Camiseria Merceria Zapateria Pañeria  
Laneria Pañoleria Lenceria  
Géneros de Punto Sederia, Artículos para Viaje  
**OBJETOS DE REGALO**

Depósito de máquinas pariantes

— PATHEFONO —

— PRECIO FIJO —

Bronda, 7 9, 11. Bo. no. 113 Teléfono, 217

Disponibile

NO COMPREU CAFÉ  
que no passeu abans per sa botiga d'en

**JAUME CABRER**

que'l té bo i fresc

Allà heu trobareu tota casta de  
comestibles i a tot preu

ARRIUS, VERDURES, PATATES, etc.

Carré de Antoni Blanes Juan - Antas Puget

**CAP BOTIGA**  
VEN EN MILLO CONDICIONS QUE SA D'EN

**Juan Vicens (a) Jan**

Tota casta d'articles, comestibles, galletas, etc.  
ES REPRESENTANT DE SA PERFUMERIA

L. GACCIO

TE DEPOSIT DE MAQUINES DE COSIR

**PAPI I AUONS**

Com també tota casta d'articles medicinals, Bandurries, Guitarras, etc.

DIRECCIO: ... ALCARIOT, 3

**LIBRERIA, PAPALERIA**  
I CENTRE de SUSCRIPCIONS

**Ferrer i Sureda**

Aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en gros, placs,  
llibretes, tintes, llapis, etc. etc.

**llibres escolars i religiosos**

— A PREU DE CATALEG —

s'encomanden de tota casta en tota puntualitat

QUATRE CANTONS, 3 ARTA

**Llorens Garcies**

OBERTA A TOTES HORES

Vins i alcohols medicinals

Alxarops de quos del ...

preparat amb erba ouquera d'ARTA

PLASSETA D'ES MARKANDO

**GRAN BOTIGA**

AMB GENERO DE TOTA CASTA I A TOT PREU;

— CALSAT I DE MODA —

**A CANA VIVES**

CARRÉ DE PARROQUIA, 1

**Ebanisteria**

**Magatsem**  
de mobles

D'EN

**Miquel**

**Morey**

Parroquia, 7

**- ARTA -**

**RONDAIES**  
DE MENORCA

per

**Andreu Ferrer**

Un volum en 4.<sup>a</sup> 2 Pesos

DESMANQUES A LA LIBRERIA DE

**FERRER I SUREDA**  
ARTÀ

En aquesta administració  
podreu encarregar  
tota casta de

**IMPRESOS**

Se serveixen amb prontitud

**Ensaimades i Panets**

En lloch se troben millós que a la

**Panaderia Victoria**

ESFORNOU

DE

**Miquel Roca Castell**

El sa botiga heu trobareu  
sempre pans, panets,  
galletas, bescuits,

rollets, i tota casta de pasticeria

TAMBÉ SE SERVEIX A DOMICILI

Metedat, profitut, i economia

DESPAIG Carré de Palma 3 bis. ARTA